

KÖNYVISMERTETÉS

Winkler Gábor: Barangolás az operák világában Budapest, Tudomány Kiadó, 2006.

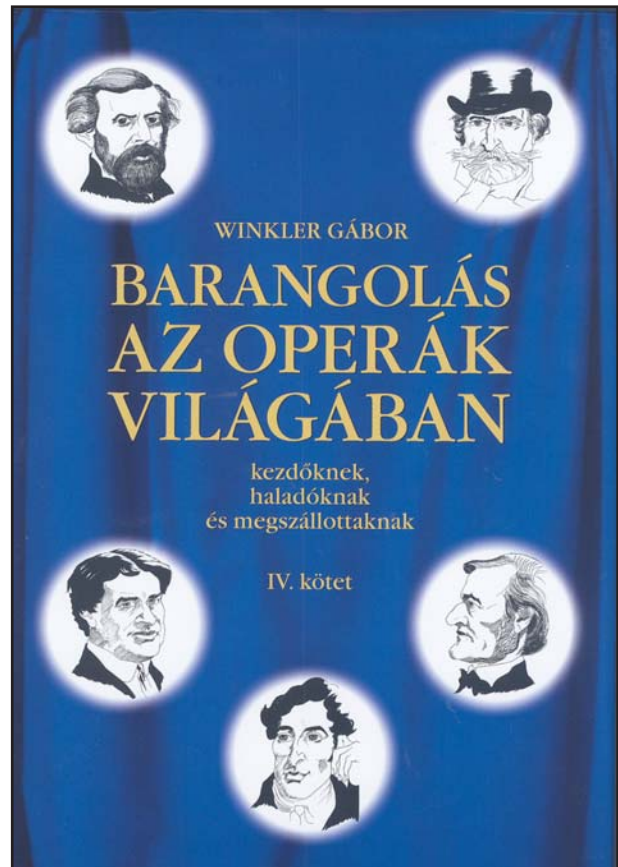
Megjelent a 2004-ben indított sorozat negyedik kötete, így újabb barangolásra nyílik lehetőség az operák világában.

A bevezető radiológiai irodalmi áttekintést Prof. Csernay László nevével kell kezdeni, aki nemrég a Szegeden évente megrendezett „Hibák, és tévedések” szimpózium alkalmával képi és hang illusztrációkkal mutatta be a halálesetek operaszínpadi megjelenítésének kategorizált feldolgozását. Számos radiológust lehetne felsorolni, akik kedvtelésből maguk is aktívan művelik a zenét, és még többet a zeneértők, zenerajongók, zenekedvelők örvendetesen népes listájáról.

Osteológiai lapok gyakori témája szokott lenni az ultrahang és ehhez kapcsolódó képalkotás. A hallható hangfrekvencia laryngeális modulációjának és a 3D színpadi mozgásszervi képalkotás real time fúziójának egyik sajátosan rendezett prezentációs formája az opera.

Csontok és ízületek működéséhez kötött a dobüregi hangvezetés, de a hangképzésben is részt vesznek porcok, izmok és ízületek: a pajzs- vagy feszítőporc, a gyűrű- vagy alapporc, a kanna- v. beállító porcok, a Snatorin-féle porcok, a Wrisberg-féle porcok, a gégerést tágitó izmok és a hátulsó gyűrűkannaizmok, a hangrészükítő vagy záróizmok (oldalsó gyűrű kannaizom, haránt kannaizom, ferde kannaizom, ferde kannaizmok, pajzskannaizom).

November 11-én rendeztek könyvbemutatót a Magyar Állami Operaház Székely Bertalan Termében. Nagy örömmel mentem ebbe a gyönyörű terembe. Ez alkalommal Dr. Winkler Gábor orvoskollégánk, a 2004-ben megjelent „Barangolás az operák világában” első kötetének szerzője most egyszerre büszkélkedhetett a 3. és 4. kötet sajtóbemutatóján a 463 opera ismertetésére szűkített anyagával, és sajnos sok opera így is kimaradt. Máris képes lenne az 5. kötetet megírni a be nem kerültekről. A 2004-ben lapunk hasábjain bemutatott első kötet után a Tudomány Kiadó összesen 3 kötetre tervezte a sorozatot, de terjedelmi okok miatt 4 kötet

lett belőle. A kiadó ügyvezetője, Gutti Péter mutatta be a sorozatot záró két új alkotást. A terjedelem megnövekedésének oka nem csak a szöveges anyag gyarapodása, hanem az olvasók örömeire felkutatott igen jó minőségű képi dokumentáció gazdagodása is.

A jellegzetes operatulajdonságok sorában a leginkább figyelemre méltónak vélhető az, hogy a kezdők számára is, a haladóknak is és a megszállottaknak is minden előadás újból és újból tartogat élményeket, élvezetet és gyönyörűséget. Maga a könyv is ilyen módon van felépítve: szól a kezdőknek is, gyarapítja a haladók tudását is, és a növeli a megszállottak vonzódását. A könyv nyelvezete egyszerre érdekes és tudományos is, de legfőképpen közérthető.

Szinetár Miklós ajánlása olvasható a könyv borítóján, aki nem arról ír, hogy csökkent volna az érdeklődés az opera iránt – szerencsére nincs is ez így. Sőt arról ír, hogy bár csökkent a kulturális intézmények és így az operák állami támogatása – mégis virágzik a műfaj, és egyre növekszik az operalátogatók száma. Jelen recenzió keretében

magam is szeretném ezt példával megerősíteni. Ebben az évben (október 8-13.) Budapesten rendezi kongresszusát az International Skeletal Society. A kb. 800 résztvevőből sokan szándékoznak Operaházunk valamelyik előadására beülni, de sokkal jelentősebben fogják növelni a szállodák, éttermek és az adóhivatal bevételeit, mint az Állami Operaházét. Ennél is fontosabb azonban a Magyarországról és magyarokról a nagyvilágban alkotott kép (új „magyar” szóval: pr) eredményességét növelő hatás – mivel a budapesti operaházra korábbi kongresszusaink külföldi résztvevői közül igen sokan ragyogó arccal és széles mosollyal emlékeznek.

Két olyan nemzetközi nagyság ajánlólevelét is elolvashatjuk a könyv új köteteiben, akik elismerően nyilatkoznak a korábbi kötetekről. Egyik a nálunk is jól ismert orosz basszista Jevgenyij Nyesztyerenko (ő is énekelt magyarul a Kékszakállút) írta, másikat az amerikai mezzoszoprán Marilyn Horne – aki Alban Berg, Bellini, Handel, Rossini, és Stravinskij operákkal szerzett világhírt.

Winkler Gábor dr. előszavából kiderül, hogy tervbe vették már az ötödik kötetet, mely a XX. század második felének operáit mutatná be. Más tervekről is szó esett. Operaénekesekről is szívesen írna könyvet Winkler Gábor, vagy más kultúrák és az opera viszonyáról.

A csúcsmínőségű CD és DVD felvételek korában sem csökkent az operába járók száma, sőt növekszik. Az élő előadás hangulatát ugyanis nem pótolja sem a technikailag magasabb színvonalú gépi zene hidegsége, sem a szélesvászon síkjára terített kép. Segít azonban a könyv minden operaismerettség végén a hanghordozók alcímekben adott felsorolásával, amely az elérhetőséghez szükséges összes adatot teljes körűen (kiadó, évjárat) tartalmazza.

Kanyarodjunk azonban az elejére. A könyv a zeneszerzők nevei alapján az ABC-sorrendjük szerint rendezte az operákat. A szerzők életrajzi adatai és életművük ismertetése után operáik felsorolása következik. Az operák eredeti címeik szerint névsorba rendezve követik egymást: a Traviata tehát „La Traviata”, a Nürnbergi mesterdalnokok a „Die Meistersinger” kezdőbetűje alapján.

Az összes opera bemutatása az Alapismeretek fejezettel indul. Ebben az első bemutató helye és időpontja, a magyarországi bemutató adatai szerepelnek, a szövegek könyv és az irodalmi előzmények, valamint az adott opera műfaja. Ez lehet romantikus nagyopera, zenés tragédia, zenedráma, szatirikus zenedráma, lírai dráma, bibliai opera, irodalmi opera, jazzopera, hősi opera, balladaopera, melodráma, lírai komédia, dalköltmény, vígope-

ra, zenés komédia, zenei tréfa, balett-opera, fantasztikus opera, meseopera, misztérium, zenés varázslat. Itt található meg a felvonások száma, az opera időtartama, az átdolgozások, a történet helye és ideje, a szereplők felsorolása és hangmagassága, végül a zenekar jellege.

Az opera cselekménye a második fejezetben szerepel, de ez sokkal árnyaltabban, mint az ismertetőben megszoktuk. Értelemzavaró tömörítések nélkül, jól követhető stílusban, logikus rendben, szabatos megfogalmazásban, motivációkkal és hangulati elemekkel gazdagítva érthetjük meg a bonyolultnak látszó történeteket is.

Az érdekességeké a harmadik fejezet. Érthető módon ez a legbővebb minden opera esetében, hiszen a könyv ezért született. A műhöz kapcsolódó előadási szokások, érdekesebb események, az elkészülésének körülményei, kedvező vagy kedvezőtlen fogadtatás, esetleg bukások, és mindezek lehetséges magyarázatainak ismertetése a nagyon alapos felkészültségű szerző jóvoltából különleges gyöngyszemeket ajándékoz olvasójának. Itt szerepelnek az adott témára más szerzők által is írt operák (például Faust, Figaro, Rómeó és Júlia). Ügyeletben alváshiányos és olvasgató kollégáink számára ajánlható például, hogy az Otelló premierje után egész éjjel nem hagyták aludni az ünneplők Verdit, aki hajnalban is kénytelen volt megjelenni milánói dolgozószobája ablakában.

Érdekes az operaslágerek fejezete, mely nagyon gazdag felsorolást tartalmaz, és sokszor találhat itt „aha” élményt az olvasó: rájöhet arra, honnan is származik egy-egy ismerős részlet – vagy éppen kedvet kap hozzá és felteszi a CD-jét.

Kislexikon is található a könyv végén, ami nagyon hasznos és érdekes. Ebben a sokszor hallott, de nem pontosan ismert értelmű szakkifejezések magyarázata található (például acapella, barcarola, boleró, brindisi, cabaletta, cavatina, continuo, falcon, falsett, habanera, kavatina, mazurka, monodia, nocturno, ossia, parafrázis, polonéz, recitativo, románc, rondó, stretta, tarantella, verizmus, zarzuela). Van természetesen névmutató és tárgymutató is a könyvek végén.

Kollégáknak és családtagjaiknak, hozzátartozóiknak, ismerőseiknek ajánlom ismét jó szívvel és mindenki másnak is, akik tartalmas kikapcsolódásra vágnak. Vegyék kezükbe e szép kiállítású könyvsorozatot. Magam az első kötet megjelenése óta nem tettem le arról a szokásomról, hogy minden este beveszek belőle egy gyógyító adagot.

Mester Ádám dr.